

Laura-Andreea RAȚĂ*

**ȘASE ȚĂRI, O SINGURĂ ȚINTĂ: MAREA CHINEI DE SUD.
CONFLICTE, CONSTRUCȚII, TENSIUNI**

***Six countries, one target: South China Sea. Conflicts,
constructions, tensions***

Abstract: *The People's Republic of China, the Socialist Republic of Vietnam, the Philippines, the Republic of China (Taiwan), Malaysia, and the Nation of Brunei, the Abode of Peace – 6 countries that are disputing the territories in the South China Sea. The most important claims from this area are the Spratly and Paracel Islands because owning these two regionally-centred territories means extending control over the sea with 200 nautical miles, according to the United Nations Convention on the Law of the Sea. The reason for this conflict is simple: the desire to seize the resources in area. China has claimed about 90% of the South China Sea in a map published in 1947, where the territory is well-defined by the so-called nine-dash line, bringing certain historical arguments that, however, cannot be proven. The conflict has evolved so much over time that today we are dealing with the colonization and the migration of the people from the countries involved, and the appearance of new man-made islands that serve as military bases, the majority of them belonging to China. The United States are indirectly involved in the South China Sea conflict because of the treaties of defense it has with some of the countries involved in the dispute. Hence, the presence of American warships and aircraft carriers in this area can be explained.*

Keywords: *geopolitics, territories, military power, expansion, resources.*

* * *

Insulele Spratly și Insulele Paracel din Marea Chinei de Sud sunt în ziua de astăzi unele dintre cele mai disputate teritorii din lume. Actorii principali în această dispută asupra celor două grupări de insule sunt:

* BA, "Dunărea de Jos" University of Galați, Romania; e-mail: laura_rata@yahoo.com.

Date submitted: June 14th 2017

Revised version submitted: July 8th 2017

Accepted: August 8th 2017

Republica populară Chineză, Republica Socialistă Vietnam, Filipine, Republica Chineză (Taiwan), Malaysia și Statul Brunei, Domiciliul Păcii. Cele șase țări revendică insulele și au interese în această zonă. Principalele motive ale acestui conflict sunt resursele care se găsesc în Marea Chinei de Sud: 11 miliarde barili de petrol, 5.3 trilioane m³ de gaze naturale. Însă, pe lângă resurse, deținerea acestei părți a Mării Chinei de Sud îi poate aduce celui ce o controlează aproximativ 5.3 trilioane de dolari anual din mărfurile ce trec prin această zonă. Marea reprezintă una dintre cele mai importante rute de transport și este totodată o sursă majoră de hrană, zonele de pescuit asigurând mijloacele de existență pentru întreaga regiune.

La început a fost doar un conflict regional ce era concentrat mai mult pe revendicări maritime, căci statele formate după decolonizare nu aveau un teritoriu maritim bine determinat, iar Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării ce stabilește că unui stat îi aparțin 200 de mile nautice (370 km) dintr-o zonă maritimă a fost încheiată abia în anul 1982. Astfel, după decolonizare, Vietnamul, Filipine și Malaysia au considerat că era necesar să-și stabilească frontierele maritime. Însă revendicările făcute de acestea se suprapuneau.

Conflictul a evoluat din cauza Republicii Populare Chineze care și-a afirmat dorința de a deține controlul asupra Mării Chinei de Sud. Statul chinez a fost motivat de-a lungul timpului de mai mulți factori. A început cu dorința de a elimina puterile rivale din această zonă, printre acestea numărându-se Franța, Japonia și mai târziu Uniunea Sovietică. Când resursele naturale cu conținut de hidrocarburi au fost descoperite, acestea au devenit principalul motiv al dorinței de stăpânire. Astăzi, China se luptă pentru extinderea teritoriului: prin includerea insulelor Spratly și Paracel în teritoriul chinez nu numai că Republica Populară Chineză își extinde teritoriul ci reușește să intre în posesia resurselor menționate. O zonă care odată nu reprezenta niciun interes pentru autoritățile chineze a devenit acum teritoriu național aflat sub ocupație străină ilegală și care trebuie să intre în posesia statului chinez.¹ În 1947 a fost elaborată o hartă prin care China își atribuia aproximativ 90% din Marea Chinei de Sud, inclusiv Insulele Spratly și Paracel, iar acest teritoriu era delimitat prin așa-numita „linie în nouă puncte”. Pentru a-și justifica revendicările, China aduce drept argumente date istorice, susținând că încă din secolul al III-lea î. Hr. pescarii chinezi foloseau insulele Spratly pentru adăpost și pentru a-și desfășura activitatea. Un alt stat care aduce argumente istorice pentru a justifica faptul că este deținătorul de drept al insulelor Spratly și Paracel este Vietnamul, care susține că cele două grupări de insule s-au aflat în stăpânirea sa încă din secolul al XVII-lea. Filipine este, de asemenea, un stat care are pretenții de stăpânire în Marea Chinei de Sud și invocă

¹ Buszynski & Roberts 2015: 2.

proximitatea sa geografică față de Insulele Spratly ca bază principală a cererii sale pentru o parte a grupării. Malaysia și Brunei, alte două state implicate în conflict, doresc doar să se respecte Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării și revendică doar teritoriile care se află în zona lor de stăpânire în conformitate cu aceasta. În ceea ce privește Taiwan, acest stat deține insula Itu Aba (Taiping) din Arhipelagul Spratly ce găzduiește o garnizoană militară, un spital și o fermă. Nefiind membru ONU, Taiwanul nu poate beneficia de drepturile oferite de Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării, însă oficialitățile taiwaneze susțin că insula este capabilă să susțină habitatul uman, și astfel aceasta poate beneficia de Convenție. Prin urmare, Taipeiul câștigă o zonă exclusivă economică de 200 de mile marine care se extinde de la Itu Aba și cuprinde o mare parte a Mării Chinei de Sud.

Pe 19 ianuarie 1974 are loc Bătălia din Insulele Paracel. Aceasta a fost una dintre primele confruntări armate în contextul confruntărilor din Marea Chinei de Sud. Bătălia a fost un angajament militar între forțele navale ale Republicii Populare Chineze (RPC) și cele ale Republicii Vietnam (Vietnamul de Sud) în insulele Paracel. Ea a fost o încercare a Republicii Vietnam de a expulza armata chineză din insule. Ca urmare a bătăliei, RPC a stabilit controlul de facto asupra insulelor Paracel ajungând astfel mai aproape de a-și atinge limita liniei în nouă puncte. O altă confruntare a avut loc pe 14 martie 1988. Această luptă este cunoscută sub numele de Bătălia navală din Insulele Spratly, având drept beligeranți aceleași state, Republica Populară Chineză și Republica Vietnam. Acest conflict a izbucnit în urma insistențelor Chinei de a-și staționa navele militare în zonă. Vietnamul a considerat că RPC îi violează suveranitatea prin invadarea Arhipelagului Spratly. China a ignorat acuzațiile aduse de Vietnam și a ocupat reciful Fiery Cross, începând lucrări de construcție pentru o bază militară permanentă. Pentru a contracara această acțiune, Vietnamul a ocupat încă patru Insule în primele două luni ale anului 1988, iar China a urmat exemplul ocupând și mai multe recife. Bătălia s-a încheiat cu victoria Chinei, aceasta reușind să finalizeze construcțiile din reciful Fiery Cross, printre acestea numărându-se un dig de 300 m care poate suporta nave de 4.000 de tone, un helipad și o stație de observare oceanografică.

După cele două confruntări armate, Association of South-East Asian Nations a emis o declarație legată de situația din Marea Chinei de Sud ce menționa că disputa ar trebui rezolvată pe cale diplomatică, pașnică, fără a recurge la violență. După ce a avut loc întâlnirea ASEAN și după ce a fost semnată și emisă declarația, președintele filipinez Ramos a afirmat că acestea au avut un impact important asupra relațiilor filipino-chineze. Pe data de 12 august 1995, ca urmare a declarațiilor făcute de președintele filipinez, are loc o întâlnire a oficialilor celor două state pentru a discuta poziția lor în conflict. Aici, cele două state au hotărât să respecte un cod de conduită și să evite confruntările militare în insulele Spratly. De asemenea, s-au stabilit anumite măsuri menite să consolideze relațiile dintre cele două

țări. Printre acestea se numărau cooperarea pentru conservarea mediului înconjurător, meteorologie, ajutor în caz de dezastre, navigare etc. Totuși, discuțiile au intrat în impas atunci când Filipine a cerut Chinei să elibereze reciful Mischief. Întâlnirea din Manila s-a dovedit în final a fi un eșec întrucât, deși promitea mult, nu a avut rezultate.² Filipine a considerat de cuviință să poarte discuții similare și cu restul părților implicate în conflict, cu excepția Taiwanului întrucât la acea vreme exista politica „O singură Chină” care, după cum sugerează și titlul, nu recunoștea existența Taiwanului.

La 4 noiembrie 2002 a fost semnată la Phnom Penh *Declarația privind conduita părților din Marea Chinei de Sud* de către cei zece miniștri de externe ai țărilor ASEAN și China (RPC). În această declarație, părțile s-au angajat în mod explicit să „soluționeze disputele teritoriale și jurisdicționale prin mijloace pașnice, fără a recurge la amenințarea sau utilizarea forței, prin consultări amiabile și negocieri ale statelor suverane în mod direct interesate”.³ Părțile semnatare ale acestei declarații stipulau de asemenea că vor adera la principiile Cartei Națiunilor Unite, ale Convenției Națiunilor Unite asupra dreptului mării, ale Comisiei pentru accidente de transport și vor recunoaște *Cele cinci principii ale coexistenței pașnice*. Statele au convenit să rezolve disputele teritoriale prin metode pașnice.⁴

În anul 2012 a avut loc un eveniment ce a dovedit dorința de dominație a Chinei în Marea Chinei de Sud. La începutul anului, China și Filipine s-au aflat într-un impas de lungă durată, acuzându-se reciproc de intruziuni în reciful Scarborough. Incidentul s-a declanșat pe 8 aprilie, când un vas de supraveghere a marinei filipineze a reperat câteva nave de pescuit chinezești într-o lagună din Scarborough (care se află în Zona economică exclusivă a Filipine). Armata filipineză a trimis una dintre cele mai mari vase de luptă să investigheze situația. Marinarii filipinezi din nava de război s-au îmbarcat la bordul vaselor chineze pentru o inspecție, descoperind cantități mari de corali colectați ilegal, scoici gigantice și rechini vii. Mai târziu, două nave de supraveghere maritimă aparținând marinei chineze au blocat nava filipineză și cele două vase de pescuit, împiedicând astfel arestarea pescarilor. Totodată, anul 2012 a fost pus drept termen-limită pentru a se întocmi un cod de conduită pentru Marea Chinei de Sud, însă țările nu au reușit să înceapă negocierile pentru a discuta. În iulie 2012, China (RPC) a anunțat că este deschisă lansării discuțiilor privind *Codul de conduită în Marea Chinei de Sud*, dar a cerut ca toate părțile să-și exercite auto-restrângerea, respectând spiritul declarațiilor anterioare și convențiile ONU. Acest anunț a fost criticat de multe state vecine din cauza

² Dzurek 1996: 40.

³ Declarația ASEAN pentru Marea Chinei de Sud, 1992.

⁴ Buszynski & Roberts 2015: 157.

contradicțiilor văzute în reciful Scarborough când China a arătat ca deține controlul.

În mai 2014, introducerea de către China a unei platforme de foraj în apele de lângă Insulele Paracel a condus la mai multe coliziuni între vasele vietnameze și cele chinezești. Tot în anul 2014 China a început să construiască insule artificiale în Marea Chinei de Sud. Prin aceste construcții China urmărește mai multe obiective, inclusiv asigurarea extinderii liniilor de transport maritim, extinderea protecției maritime în apele sale regionale și dezvoltarea capabilităților de a desfășura operațiuni de securitate neconvenționale în afara regiunii. China a dezvoltat astfel de construcții în recifele Cuarteron, Fiery Cross, Gaven, Hughes, Johnson South, Mischief, Subi.

Dacă China are posibilitatea de a construi insule artificiale pentru a-și arăta supremația, celelalte țări implicate în conflict nu își permit acest lucru. Prin urmare metodele lor de a-și marca teritoriul sunt mai simple: aceste state aleg să construiască porturi și alte clădiri mici pe insulele pe care le dețin și chiar să colonizeze grupuri mici de persoane pe aceste insule. Cea din urmă metodă, totuși, îi oferă Chinei posibilitatea de a „hărțui” aceste state prin blocarea accesului către insule, limitând astfel accesul locuitorilor din insule la alimente, medicamente și alte produse. Această operațiune a fost denumită drept strategia „cabbage”.

Fiind singura super-putere din lume și asumându-și rolul de jandarm, SUA s-au implicat și în acest conflict. Politica declarată a SUA în ceea ce privește situația din Marea Chinei de Sud este exprimată prin declarația Secretarului de stat (din Administrația Obama) John Kerry:

„Fiind o națiune din Pacific și puterea rezidentă, Statele Unite au un interes național pentru menținerea păcii și a stabilității, respectarea dreptului internațional, a comerțului legal neîntrerupt și a libertății de navigație în Marea Chinei de Sud. Așa cum am spus de mai multe ori înainte, deși nu luăm o poziție cu privire la o pretenție teritorială concurențială asupra caracteristicilor funciare, avem un interes puternic față de modul în care sunt abordate disputele din Marea Chinei de Sud și comportamentul părților. Sperăm să vedem, în curând, progrese în ceea ce privește un cod de conduită substanțial, pentru a contribui la asigurarea stabilității în această regiune vitală.”⁵

O altă declarație a fost făcută de Asistentul Secretarului de Stat pentru regiunea Asia de Est și Pacific, Daniel R. Russel, care declară că Republica Populară Chineză ar încălca normele de drept internațional în cazul impunerii „liniei celor nouă puncte”:

⁵ John Kerry, Declarații la întâlnirea ministerială din Bandar Seri Begawan, Brunei, 1 iulie 2013. <http://www.state.gov/secretary/remarks/2013/07/211377.htm> - accesat 3 aprilie 2017

„Există o îngrijorare din ce în ce mai mare că China încearcă să își afirme controlul asupra zonei cuprinse în așa-numita «linie în nouă puncte», în ciuda obiecțiilor vecinilor săi și în ciuda lipsei oricărei explicații sau a unei baze evidente în ceea ce privește revendicarea în sine. Lipsa de claritate a Chinei cu privire la pretențiile sale în Marea Chinei de Sud a creat incertitudine, nesiguranță și instabilitate în regiune. Aceasta limitează perspectiva unei soluții reciproc acceptabile sau a unor aranjamente de dezvoltare echitabilă în rândul reclamanților. Vreau să subliniez faptul că, în temeiul dreptului internațional, creanțele maritime din Marea Chinei de Sud trebuie să provină din caracteristicile funciare. Orice utilizare a «liniei în nouă puncte» de către China pentru a pretinde drepturi maritime care nu se bazează pe caracteristici funciare ar fi incompatibilă cu dreptul internațional.”⁶

În această situație, SUA încearcă să rămână imparțiale, neluând partea nimănui, întrucât nu doresc să înceapă un război cu China, iar în același timp nu doresc să strice relațiile cu statele aliate din acea zonă. Însă oficialii au declarat că vor încerca să îmbunătățească relațiile de securitate cu țările mici din Marea Chinei de Sud și vor ajuta să îmbunătățească capacitățile statelor aliate și a partenerilor strategici (din acea regiune) pentru a supraveghea și a proteja apele lor teritoriale și zona economică exclusivă. Astfel, administrația președintelui Obama a stabilit parteneriate (*comprehensive partnerships*) cu Vietnam în iulie 2013 și cu Malaysia în aprilie 2014. În ceea ce privește Filipine, între cele două state (SUA și Filipine) există un tratat de alianță și apărare din anul 1951. Astfel, pentru a apăra apele internaționale, SUA și-au trimis navele militare și portavioanele în Marea Chinei de Sud. Primele nave de război americane au ajuns aici în octombrie 2015, iar de atunci marina americană a staționat în regiune de patru ori. Primele trei misiuni au urmărit să stopeze pretențiile Chinei de a forța navele să obțină permisiune înainte de a traversa apele mării, în timp ce cea mai recentă misiune a căutat să conteste dorințele Chinei de a controla apele ce înconjoară insulele Paracel. La sfârșitul lui februarie 2017, SUA au trimis în Marea Chinei de Sud portavionul *USS Carl Vinson* ce transportă în jur de 60 aeronave, printre care și avioane de vânătoare (F/A-18). Acesta este acompaniat de distrugătorul cu rachete ghidate *USS Wayne E. Meyer*. Această acțiune face parte dintr-o operațiune de rutină, după cum au declarat oficialii SUA, însă Secretarul de Stat Rex Tillerson a afirmat că ar trebui să i se interzică accesul Chinei către insulele artificiale ale acesteia. În urma acestor fapte, oficialitățile chineze au declarat că „China respectă și susține libertatea de navigație și de survol în Marea Chinei de Sud, pe care țările le pot practica în temeiul dreptului

⁶ Asistentul Secretarului de Stat, Russel, declarația „Maritime Disputes in East Asia,” <http://www.state.gov/p/eap/rls/rm/2014/02/221293.htm>. – accesat 3 aprilie 2017.

internațional, dar se opune ferm încercării oricărei țări de a submina suveranitatea și securitatea Chinei în numele libertății de navigație și de survol".⁷

Teoreticienii consideră că acest conflict s-ar putea îndrepta spre pace, având în vedere eforturile făcute de ASEAN. În urma negocierilor pentru *Codul de conduită* din 2002 și a celor ce urmau în 2012, calea diplomatică părea a fi cea mai favorabilă rezolvării conflictului, dar totodată putea preveni și izbucnirea unor noi conflicte. Alți specialiști, pe de altă parte, consideră că statele vor ajunge cu greu la un consens, considerând caracterul contradictoriu și complex al politicii chineze față de această problemă ce reflectă afirmarea ei ca stat dominant în regiune și creează cea mai mare provocare în fața progresului pozitiv. Totuși, aceștia nu au apreciat temperamentul liderilor implicați în conflict. Președintele Republicii Populare Chineze și-a declarat intențiile hegemonice în iulie 2016 când a afirmat că în 10 ani ne putem aștepta la o nouă ordine mondială cu Rusia și China având rol de super-puteri și SUA având un rol nesemnificativ.⁸ În același timp, noul președinte al SUA are o politică externă mai agresivă în ceea ce privește conflictele internaționale în care statul pe care îl conduce este implicat (a se vedea răspunsul președintelui Trump la atacul cu arme chimice din Siria). Totodată, presa mondială a căzut de acord că, în ceea ce privește conflictul din Marea Chinei de Sud, administrația Trump pare să aibă o politică mai agresivă, mai îndreptată spre confruntare, față de predecesorul său, Barack Obama.

Prin aceste argumente iese în evidență faptul că rezolvarea acestui conflict nu va fi una ușoară întrucât China are tendințe hegemonice, iar SUA nu îi vor permite să își îndeplinească scopurile. În același timp, discuțiile dintre RPC și ASEAN nu vor da roade având în vedere că Taiwanul este implicat, de asemenea, în negocieri, dar și în conflict, iar China nu îi recunoaște statutul de stat suveran. În concluzie, evoluția conflictului este incertă, însă mai mult ca sigur el nu se va îndrepta cu ușurință spre pace.

⁷ Purtătorul de cuvânt al Ministerului de Externe chinez, Geng Shuang - <http://www.foxnews.com/world/2017/02/20/us-navy-carrier-deploys-to-south-china-sea-for-first-time-in-trump-presidency.html> - accesat 29 martie 2017

⁸ Președintele Xi Jinping la a 95-a aniversare a Partidului Comunist Chinez - 1 iulie 2016. <https://southfront.org/china-offers-russia-an-alliance-against-nato-what-will-be-moscows-response/> - accesat 16 ianuarie 2016

BIBLIOGRAFIE

Documente

- Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea* (2002), semnată la 4 noiembrie 2002 în Phnom Penh, Cambodgia. Disponibilă online la http://asean.org/?static_post=declaration-on-the-conduct-of-parties-in-the-south-china-sea-2
- ASEAN Declaration on the South China Sea* (1992), adoptată pe 22 iulie 1992. Disponibilă la <https://cil.nus.edu.sg/rp/pdf/1992%20ASEAN%20Declaration%20on%20the%20South%20China%20Sea-pdf.pdf>

Literatură de specialitate

- Buszynki, Leszek & Roberts, Christopher B. (2015). *The South China Sea Maritime Dispute. Political, legal and regional perspectives*. New York: Routledge
- Dzurek, Daniel J. (1996). *Maritime Briefing. The Spratly Islands Dispute: Who's on first?* Durham: International Boundaries Research Unit
- Kivimaki, Timo et al. (2002). *War or peace in the South China sea?* Copenhagen: NIAS Press

Resurse online

- McDevitt, Michael (2014). *The South China Sea: Assessing U.S. Policy and Options for the Future*. Institutul de cercetare CNA. Disponibil la https://www.cna.org/cna_files/pdf/IOP-2014-U-009109.pdf. Publicat noiembrie 2014.
- Miks, Jason (2012). *China, Philippines in Standoff*. The Diplomat/Asia-Pacific. Disponibil la <http://thediplomat.com/2012/04/china-philippines-in-standoff/>. Publicat 11 aprilie 2012., Accesat 30 martie 2017.
- Shengnan, Zhao (2012). *China open to discussion on South China Sea code*. China Daily. Disponibil la http://www.chinadaily.com.cn/china/2012-07/13/content_15579101.htm. Actualizat 13 iulie 2012, Accesat 2 aprilie 2017.
- Territorial Disputes in the South China Sea* (2017). Council on Foreign Relations / Global Conflict Tracker. Disponibil la <http://www.cfr.org/global/global-conflict-tracker/p32137#!/conflict/territorial-disputes-in-the-south-china-sea>. Actualizat 25 aprilie 2017, Accesat 26 aprilie 2017.
- Why is the South China Sea contentious?* (2016). BBC World/Asia. Disponibil la <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13748349>. Publicat 12 iulie 2016., Accesat 5 aprilie 2017.